

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976

BRNO 1978

V Ý Z K U M P A L E O L I T I C K É S T A N I C E V D O L N Í C H V Ě S T O N I C Í C H

/okr. Břeclav /

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 1 /

Se zřetelem k tomu, že místní JZD nepřistoupilo pro velké množství obnažené vápencové sutě zatím k úpravě a k obdělávání omezené části areálu ve střední části paleolitické stanice u Dolních Věstonic, mohla zde být otevřena v roce 1976 v rámci pokračujícího výzkumu ještě další sonda. Byla orientována podél východního okraje výkopu z roku 1942 a odkryla v rozměrech 7,30x3 m v hloubce 4,5-5,2 m plochu 22 m². Kulturní vrstva zde vykazovala nálezy okolnosti obdobné oněm v sousedních plochách i mírné porušení soliflukcí. Obsahovala jen nehojně doklady dočasného osídlení rozptýlené bez výraznější koncentrace. Poněkud více nálezů leželo jen ve středním úseku výkopu. Zřejmě navazovaly na nakupení památek, které bylo sledováno v předchozích letech kolem ohnišť ve výkopech západním směrem. Patřily k nim především volně pohozené kosti lovné zvěře /mamut, kún, vlk, sob, liška, zajíc a d./, převážně silně fragmentární, které jen v ojedinělých případech ležely vedle sebe podle anatomického pořádku. K význačnějším kostěným pozůstatkům mamuta patřil úplný atlas a velká stolička /M 2 /. Kulturní vrstva, v těchto místech více popelovitá, poskytla také četnější pracovní nástroje. Nálezový protokol zachytil celkem 267 předmětů, hlavně výrazných typů kamenné industrie /škrabadla, rydla, odštěpovače, pilečky, čepelky a d. / a schráněk třetihorních měkkýšů, opatřených otvory a používaných jako závěsky a součásti náhrdelníků /Obr. 1 /.

Další orientační sonda v horní části stanice až při okraji honu pod vysokou mezí zachytila v hloubce 180 cm slabý nálezový horizont, který nemohl být již sledován ve větším rozsahu. Ponechává však určité perspektivy dalšímu výzkumu. Pro stanovení jeho optimálních podmínek provedli členové komplexní racionalizační brigády z řad pracovníků n.p. Geofyzika měření, jehož cílem bylo především přesnější určení mocnosti pokryvných zemin a hlavně vymezení dislokací, způsobených postupnými sesuvnými pohyby pleistocenních sedimentů. Vyhodnocení těchto měření potvrdilo rámcové předpoklady, opřené o dřívější stratigrafická pozorování, a vylepšilo podstatně lokalizaci příštích sondáží.

Pro možnost trvalé prezentace naleziště, která bude řešena projektem "Aleje archeologických památek" v rámci tématických stezek a naučných chodníků v prostoru Pavlovských kopců v souvislosti s budováním systému vodních nádrží a celkovým urbanisticko krajinářským řešením celé oblasti, byly učiněny první kroky k očištění sprašového profilu s kulturní vrstvou v ohybu silnice ve spodní části stanice.

Grabung der paläolithischen Station in Dolní Věstonice /Bez. Břeclav/. Im mittleren Teil der Station wurde eine weitere Fläche /22 m²/ untersucht, in deren Umfang die Kulturschicht analogische Fundumstände wie auf den benachbarten Flächen in Westrichtung aufwies. Sie gewährte auch eine nicht zahlreiche Steinindustrie, Knochen von Jagdwild und Schneckengehäuse mit durchbrochenen Öffnungen. Die zweite Sonde im oberen Teil der Station erfasste einen Fundhorizont, der bereits nicht mehr in einem grösseren Ausmasse verfolgt werden konnte, jedoch bestimmte Hoffnungen für eine weitere Grabung vorstellt. Schliesslich wurde im Rahmen des Projektes der sog. Lehrgesteige im Raume der Pollauer Berge und der urbanistisch räumlichen Lösung der Gegend der erste Teil des Lössprofiles mit der Kulturschicht im Einschnitt der Strasse in unteren Teil der Station verputzt. So wird auch die Basis für eine dauernde Präsentation des Fundortes gegeben.

NOVÉ P A L E O L I T I C K É N Á L E Z Y N A P Ř E R O V S K U

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 2 /

Systematický průzkum paleolitického osídlení, který provádí spolupracovník ústavu Dalibor Kolbinger cestou orientačních pochůzek a povrchových sběrů v prostoru Hulína a Přerova, přinesl v roce 1976 další pozoruhodné nálezy. Především se podařilo rozšířit dosavadní kolekci štípané kamenné industrie z trati Opálky nad obcí Přestavky, která představuje již zajímavý soubor s téměř 250 kusy a která 130 klasifikovatelnými artefakty nabízí již dostatečný základ pro spolehlivý typologický rozbor. Při zjišťování bližších nálezových okolností pracovníky ústavu byl vymezen také podrobně rozsah výskytu industrie a při tom zvednut i dokonalý, pečlivě po obou stranách plošně retušovaný hrot ve tvaru topolového listu, který má velmi blízké obdoby v řadě takových předmětů ze stanice Moravany-Dlhá u Piešťan, ale i z Modřic, Ondratíc a ojedinele i z dalších míst. Nové nálezy ujednotily typologickou charakteristiku

souboru z Přestavky, který přináležel aurignacienu pomoravského typu a který umožňuje lépe než dosud posuzovat obsahově nejednotné kamenné industrie z Přerova-Předmostí.

Zcela nové naleziště rozptýlené kamenné industrie objevil D. Kolbinger v trati "Šance" nanižším táhlém hřbetu u obce Horní Moštěnice. Sesbíral zde zatím nepříliš početné kamenné předměty/100kusů/, dokládající místní výrobu mladopaleolitických nástrojů. Zatím nelze také usuzovat na rozsah a význam naleziště, ležícího v blízkosti známých pramenů minerálních vod, ale již nyní je zřejmé, že rozptýlené artefakty tvoří jednoduše celek. Pozornost mezi nimi upoutají především větší kusy valounů, částečně upravované záměrným odštěpováním. Převážně jsou z hrubší suroviny hnědavé až zelenavěhnědé barvy, která vykazuje sice charakter rohovců, ale připomíná barevně pestré radiolarity. Předměty ze šedých rohovců a z baltických pazourků pokrývá zase silnější patina. Z vlastních nástrojů pak na sebe upozorňují hlavně vytříbené typy rydel /obr.2/. Další sběrové pochůzky jistě výrazně upřesní novými nálezy celkový charakter sbírky a přinesou i zřetelnější poznatky k nálezovým okolnostem, na jejichž základě bude možno posoudit význam této nové stanice.

K dalším, již jen ojedinělým stopám po paleolitickém osídlení kraje, patří zlomek bíle patinované čepelky od Zahnašovic, střední část útlé čepelky z trati Přední hony u Hulína, malý oboustranný odštěpovač od kravína JZD v Hlinsku a čtyři zlomky silně okrově bíle patinovaných úštěpů z Holešova-Žilkova.

Neue paläolithische Funde um Přerov. Im Rahmen der systematischen Terrainbegehung gelang es die bisherige Sammlung von der Station Opálky oberhalb der Gemeinde Přestavky zu erweitern, von wo auch eine vollendete Spitze in Pappelblattform hinzukam, und einen neuen Fundort verstreuter Steinindustrie in der Flur "Šance" bei Horní Moštěnice festzustellen. In der Reihe von Geräten macht sich vor allem eine Anzahl von Sticheln /Abb.2/ geltend. Vereinzelt weiss patinierte Steingegegenstände fand D. Kolbinger auch bei Zahnašovice, Hulín, Hlinsko und Holešov-Žilkov.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU V PŘEROVĚ - PŘEDMOSTÍ

/okr. Přerov/

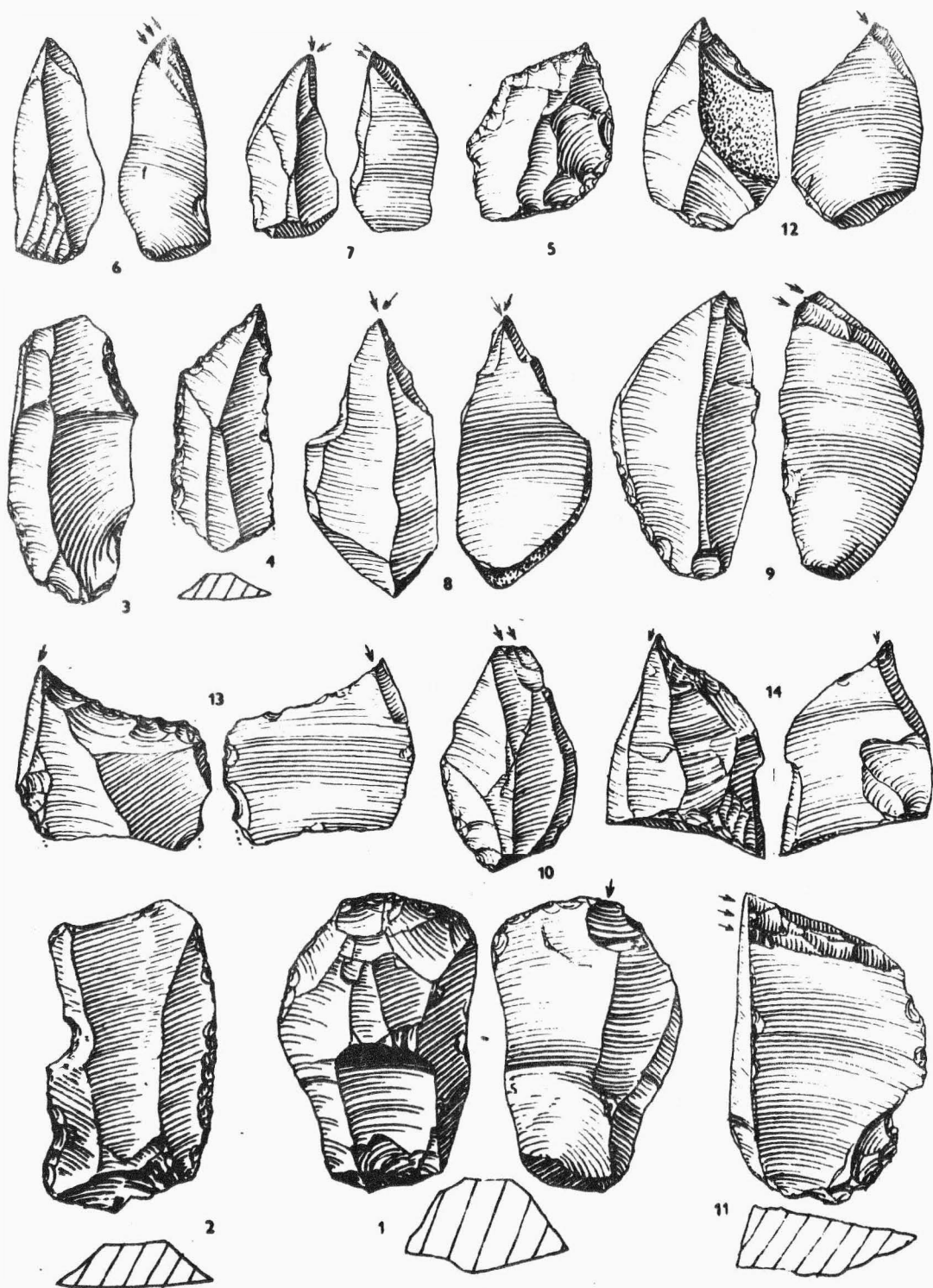
Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 3/

Výzkumné práce preventivního charakteru v Přerově-Předmostí rozšířily především šachtici III/1975, která při jižním okraji návrší v někdejší Chromečkově zahradě naproti hřbitovní zdi zachytila jednu ze sond dr. M. Kříže z r. 1895. V povrchových vrstvách se dobře rýsoval zásah až do hloubky 130 cm, kde byl pak dvěma samostatnými výkopy na ploše 6,5m² sledován přechod čisté spraše do sprašových zemin promíslených vápencovou sutí, sklánějících se ve směru přirozeného spádu pozvolna k jihozápadu. V této úrovni probíhal slabě znatelný horizont s rozptýlenými popelovitými součástkami a uhlíky bez průvodních nálezů kulturní vrstvy. Negativní výsledek provedených prací ukazuje, že v preventivním hloubení dalších sond není nutno již pokračovat. Nelze však pochybovat o tom, že bude přesto nutno pozorně sledovat odkliz celého návrší v souvislosti s plánovanou rozsáhlou výstavbou.

Příznivější výsledky přineslo propojení sond I a II/1972 ve svahu pod hřbitovní zdi v souvislý profilový pruh. Nálezový horizont zde nabýval podoby značně popelovité kulturní vrstvy s četnějšími mamutími kostmi a nasvědčoval existenci blízkého ohniště. Z poměrně malé plochy bylo získáno 33 kamených nástrojů, mezi nimiž jsou zastoupeny hlavně škrabadla, rydla, čepelka s obitým bokem, hrubý pískovcový úštěp a velký buchar /obr. 3/. V profilu se rýsoval zřetelně mrazový klín, který rozvířil své ústí v šířce 95 cm v polovině mocnosti nejmladší spraše a zasahoval až do podloží kulturní vrstvy, kterou deformoval zřetelným rozštěpením a nápadným vzdušným zemin. Tento charakteristický projev periglaciálního klimatu upřesňuje okolnosti již dříve zde pozorovaných takových formací. Výsledky posledních prací ve svahu pod hřbitovní zdi tedy ukazují, že by bylo žádoucí propojit jednotlivé zde již otevřené sondy v souvislé profilové defilé, odhalit tak ještě poslední zbytky kulturní vrstvy a zachránit i její obsah.

Fortsetzung der Grabung in Přerov-Předmostí /Bez. Přerov/. Die präventiven Arbeiten in Přerov-Předmostí erweiterten durch zwei selbstständige Grabungen den Schacht III/1975 beim Rand der Anhöhe im einstigen Garten Chromečeks, der eine Sonde von Dr. M. Kříž aus dem Jahre 1895 erfusste. Der schwach erkennbare aschige Horizont am Übergang des reinen Lösses in eine Schichtenfolge von Lösserden mit Kalksteinschutt gewährte weder Funde noch positive Beobachtungen. Im gegenüberliegenden Hang unter der Friedhofsmauer wurde zwischen den Schächten

Obr. 2

Horní Mostěnice /okr. Přerov /. Výběr kamenné industrie. 1 škrabadlo s rydlem; 2-3 čepele; 4-5 vrtáčky; 6-14 rydla. - Auswahl an Steinindustrie. 1 Schaber mit Ritzer; 2-3 Klingen; 4-5 Bohrer; 6-14 Ritzer.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976.

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : Bronzová přezka ze slovanského sídliště v Mutěnicích
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Guttwaldov, provoz 34 -
Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI-73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné